

ŽENIJNÍ ZABEZPEČENÍ PŘESUNU ARMÁDY NA VELKÉ VZDÁLENOSTI

Vševojsková armáda se může přesunovat na velké vzdálenosti po vlastních osách, po železnici nebo kombinovaně. Nesložitéjší podmínky pro zabezpečení přesunu vojsk mohou vzniknout v průběhu války na území získaném bojovou činností v podmínkách jaderné války, protože po jaderných úderech a bojové činnosti budou železnice a silnice značně poškozeny, většina silničních a železničních objektů bude zničena, může dojít k zaplavení území, velkým požárům, zamoření terénu a k zaminování rozsáhlých prostorů. Přesun bude narušován činností diverzních skupin nepřítele. V takovém případě se bude přesunovat po vlastních upravovaných osách (popř. kombinovaným způsobem).

Cílem ženijního zabezpečení přesunu armády je zajistit stanovené tempo udržování a úpravou os přesunu, dosáhnout maximálně možné ochrany vojsk před soudobými prostředky ničení úpravou terénu ve výchozím prostoru, v prostorech odpočinku a v prostoru soustředění, ženijními opatřeními operačního maskování dosáhnout utajení přesunu před průzkumnými prostředky nepřítele.

Splnění tohoto cíle dosáhneme řešením komplexu úkolů ženijního zabezpečení při přípravě a v průběhu přesunu. Mezi nejdůležitější úkoly patří: ženijní průzkum terénu, zejména cest a silničních objektů v pásmu přesunu armády přes vodní překážky; překonávání závalů a zátarasů po jaderných a leteckých úderech; ženijní vybudování výchozího prostoru, prostorů denního (nočního) odpočinku a prostoru soustředění armády; ženijní opatření operačního maskování přesunu a soustředění vojsk.

Konkrétní obsah úkolů ženijního zabezpečení přesunu ovlivňuje složení vševojskové armády a opatření, která zabezpečuje nadřizený, fyzikálně geografické vlastnosti a připravenost válčiště v pásmu přesunu po ženijní stránce. Kromě toho i roční doba, operační situace, která může vzniknout po zjištění přesunu vojsk armády nepřítelem a jeho maření soudobými prostředky ničení.

Nemalý význam pro organizaci ženijního zabezpečení přesunu mají i vlastnosti techniky přesunujících se vojsk z hlediska její průchodnosti terénem. Současná motostřelecká divize má stále ještě v průměru 35 až 40 % techniky

s omezenou průchodností terénem a jen 14 až 18 % plovoucí techniky (podobný stav je i u tankové divize). Proto pro přesuny divizí a armádních útvarů ve vysokém tempu musíme vyhledat v pásmu přesunu armády cesty — silnice s pevným, bezprašným povrchem, které odpovídají parametrům přesunované techniky, a s dostatečným počtem především mostových přepravišť přes řeky.

Západní válečnické z hlediska terénu a požadované hustoty železniční sítě poskytuje vhodné podmínky pro přesuny vojsk armády ve vysokých tempech. Počet kilometrů silnic s tvrdým povrchem, které vedou ze směru od východu na západ, dosahuje až 30 km na 100 km² teritoria. To umožňuje v pásmu přesunu širokém 180 až 200 km stanovit 5 až 7 vhodných cest (potřebných pro přesun armády) většinou s bezprašným povrchem. Na západním válečnickém převládá rovinný a kopcovitý terén s ojedinělými horskými prostory, jakými jsou např. Karpaty, Šumava, Český les, Schwarzwald a další, jejichž překonání bude neobtěžnější. Stejně tak i přeprava vojsk přes vodní překážky, např. přes řeku Váh, Vltavu, Labe, Dunaj s jejich přítoky atd. I když na těchto vodních překážkách dosahuje průměrná vzdálenost mostů 20 až 40 km i méně, je jejich překonání ztíženo soustavami vodních děl, zejména přehrad, kanálů a zdymadel, jejichž ničením je možné ztížit až znemožnit přepravu vojsk na určitou dobu. Obdobný nepříznivý účinek mohou mít i klimatické podmínky. V období jarních a letních záplav v důsledku tání sněhu a vysokých srážek se v některých úsecích vodní toky rozlévají do inundačního území a jejich překonání při zničení stálých mostů je obtížné. S přepravou vojsk po ledě, vzhledem k relativně slabé tloušťce ledu po větší část zimního období a vysoké hmotnosti současné techniky, můžeme uvažovat jen výjimečně. Klimatické podmínky nepříznivě působí na ženijní zabezpečení přesunu armády zejména v zimě.

Potvrzují to zkušenosti např. ze cvičení Sovětské armády „Dvina“, při kterém byly přesuny uskutečňovány v hlubokých závějích (výška sněhové pokrývky dosahovala až 70—80 cm). I přes nasazení velkého množství ženijní techniky vyčleněné pro přesun armády (300 ks různých ženijních strojů, probíhala úprava cest rychlostí 5 až 6 km · h⁻¹). Z těchto důvodů musíme velmi pečlivě analyzovat a předvídat vývoj klimatických podmínek pro plánované období přesunu a přijímat reálná opatření ke zmírnění jejich vlivu na přesun vojsk.

Složitě podmínky vznikají zejména při zabezpečování přesunu po prvním jaderném úderu. Zkušenosti ze cvičení potvrzují, že v tomto období do pásma přesunu armády může nepřítel vést 90 až 100 jaderných úderů o celkové kilotonáži až 30 Mt i více. Výsledkem může být zničení 4600 až 6000 km cest, tj. 40 až 60 % z celkového rozsahu, 90 až 100 % mostů na širokých vodních tocích a 60 až 70 % na středních tocích. Značná část pásma přesunu (30 % i více) může být radioaktivně zamořena a zasažena požáry a závaly. Jen na prostor soustředění armády může nepřítel vést 25 až 40 jaderných úderů, jejichž důsledkem bude zamoření 75 až 100 % plochy a na 30 až 40 % plochy prostoru vzniknou závaly a požáry, které podstatně sníží manévr vojsky. To vyžaduje ženijní úpravu terénu a vybudování ochranných staveb ke snížení účinků jaderných úderů. Současně musíme uvažovat o možnostech, silách a prostředcích k odstraňování následků po jaderných úderech s cílem obnovení rychlého tempa přesunu.

Proto **plánování ženijního zabezpečení** přesunu armády musí zahrnovat plnění úkolů ženijního zabezpečení. Při plánování přesunu (ještě v míru) stanoví velitel armády na návrh náčelníka ženijního vojska armády: úkoly a organi-

zaci ženijního zabezpečení přesunu (zpravidla obsahuje rozsah, pořadí a lhůty ženijního vybudování výchozího prostoru, prostoru denního (nočního) odpočinku a prostoru soustředění armády; síly a prostředky k úpravě a údržbě os přesunu a jejich pohotovost; složení zabezpečovacího sledu; posílení divizí; místo a úkoly ženijních armádních útvarů v pochodové sestavě; síly a prostředky k zabezpečení přesunu armádních útvarů a svazků).

Plán ženijního zabezpečení přesunu s vyhodnocením terénu zpracujeme na mapě 1 : 200 000 s přílohou částí. Na mapě uvedeme hranice pásma přesunu, hlavní a záložní osy přesunu, útvary, které je upravují a udržují, výchozí prostor armády, prostory denního (nočního) odpočinku a prostor soustředění armády.

Vlastní mapa obsahuje vyhodnocení terénu včetně vlivů klimatických podmínek, prognózu účinků jaderných úderů a možných následků, které vzniknou ničením přehrad, způsob překonání obtížně průchodných a snadno zatarasitelných úseků cest i možné objížďky, dále ženijní opatření teritoria, které může armáda využít současně s uvedením sil a prostředků nadřazeného, jejich VS, které po ženijní stránce přesun zabezpečují. Do plánu zakreslíme i vlastní ženijní opatření včetně začlenění ženijních útvarů do pochodové sestavy armády.

Sestava ženijního vojska zahrnuje útvary a jednotky ženijního vojska přidělené svazkům prvního a druhého sledu armády, raketovým a protiletadlovým útvarům, útvary vyčleněné k plnění armádních úkolů do zabezpečovacího sledu, pohyblivý odřad zatarasovací a ženijní zálohu. Každou divizi prvního sledu můžeme posílit až jedním ženijním praporem s cílem dosažení lepších podmínek pro úpravu cest v průběhu přesunu (k vytvoření OZP a odtarasovacích odřadů). Raketovou brigádu a protiletadlový raketový pluk můžeme posílit až jednou ženijní komunikační rotou, zpravidla jen při snížení bojové schopnosti jejich organických sil a prostředků. K plnění armádních úkolů ženijního zabezpečení vyčleníme ženijní silniční mostní pluk, zejména k úpravě a údržbě až 240 km cest v úsecích obtížně průchodného terénu, které nebude udržovat nadřazený. Pontonové prapory a ženijní silniční mostní prapor můžeme využít pro stavbu náhradních a záložních přepravišť; ženijní opevňovací prapor, ženijní prapor budování míst velení, ženijní prapor těžení a úpravy vody, a ženijní maskovací rotu pro vybudování jednotlivých prostorů zaujímaných armádou. Tyto útvary a jednotky včleňujeme do zabezpečovacího sledu a spolu s průzkumnými skupinami je s dostatečným časovým předstihem předsuneme k plnění úkolů.

V pochodové sestavě armády vytváříme k ochraně boků pohyblivé odřady zatarasovací (na stupni armáda v síle ženijního zatarasovacího praporu a na stupni divize v síle ženijní zatarasovací čety). K plnění nepředvídaných úkolů a případnému odstraňování následků je vhodné mít v sestavě armády ženijní zálohu v síle alespoň ženijního praporu, pontonového praporu, ženijně silničního mostního praporu, ženijní rotu těžení a úpravy vody, popř. ženijní opevňovací rotu.

Rozdělení ženijních sil je však závislé na rozsahu zabezpečení přesunu a vybudování zaujímaných prostorů silami a prostředky nadřazeného. V případě, že nadřazený bude svými silami upravovat a udržovat z vyčleněných 6 os přesunu jen polovinu a vybuduje jen prostor soustředění, pak útvary, ženijního silničního mostního pluku, pontonového pluku, ženijní komunikační rotu a ženijní opevňovací jednotky musíme vyčlenit především k úpravě a údržbě os

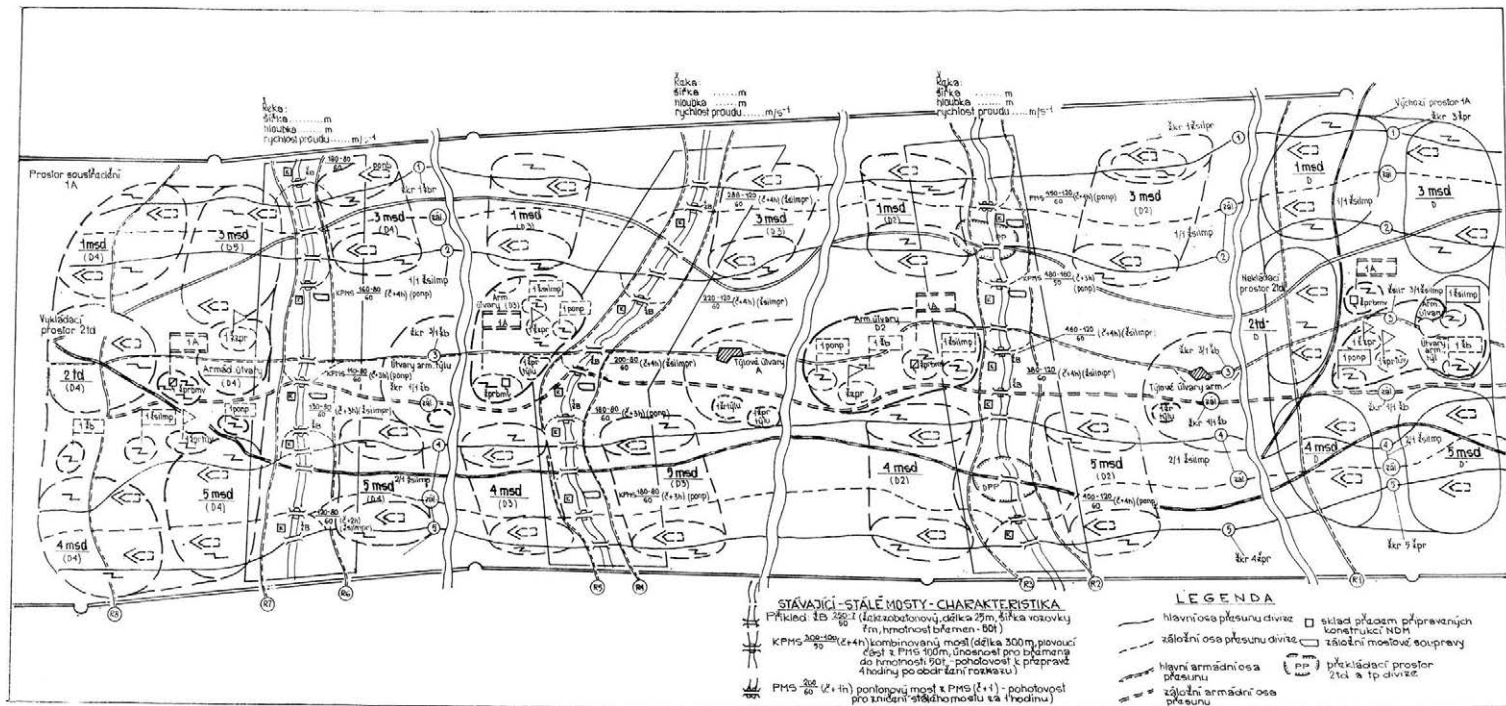
přesunu, k zřizování přepravišť a k vybudování zaujímaných prostorů. Návrh na použití ženijních sil při přesunu armády musí být výsledkem kalkulací a podrobné analýzy, zvláště ženíjní situace. Velení útvarům ženíjního vojska v průběhu přípravy i při přesunu armády uskutečňujeme jen s využitím linkového, radioreléového spojení a pohyblivými pojítky. Výhodné jsou vrtulníky.

Ženíjní průzkum pásma přesunu zaměříme především na stav vybraných pochodových os, silničních objektů, zejména mostů přes vodní překážky a obtížně průchodné úseky, jako jsou horské přechody, prostory závalů a zátarasů po jaderných úderech i zaplavené úseky terénu. Dále na stav výchozího prostoru, prostorů denního (nočního) odpočinku a prostoru soustředění armády. Organizátorem je štáb armády a štáby divizí zpravidla do hloubky jednoho až dvou denních přesunů. K průzkumu vyčleňujeme průzkumné skupiny, do nichž včleňujeme důstojníky ženíjního vojska a ženíjní průzkumné hlídky od armádních a divizních ženijních útvarů určených k plánovaným ženíjním opatřením. Od každé divize prvního sledu musíme vyčlenit až tři průzkumné skupiny (dvě na průzkum cest a jednu na průzkum prostoru denního, nočního odpočinku). Od armády vysíláme 2 až 3 průzkumné skupiny pro průzkum armádních os přesunu, prostoru denního (nočního) odpočinku, armádních svazků a útvarů a rozmístění VS v těchto prostorech. Důstojníci zařazení do těchto skupin musí být schopni zjistit charakter os přesunu, zaujímaných prostorů a stanovit jejich využití, úpravy, objíždky, navrhnout nejvhodnější umístění VS, rozsah a dobu ženíjního budování prostorů nebo úprav os přesunu.

K vyhodnocování os přesunu můžeme využít i leteckých snímků, diapozitivů a videozáznamů. Požadavky na jejich vyhotovení musí být velmi reálné, aby odpovídaly možnostem letectva a skutečné potřebě. Proto se soustředíme na snímky silničních objektů, úseků přepravišť, horské přechody a úseky os neprůchodné pro závaly.

Úprava a udržování cest pro přesun je základním předpokladem k dosažení stanoveného tempa přesunu. Proto pro každou divizi prvního sledu upravujeme a udržujeme dvě pochodové osy, pro armádní útvary a tyl armády jednu až dvě pochodové osy. Podél vodních překážek (na úrovni kontrolních stanovišť) upravujeme rokády. Systém cest upravujeme a udržujeme i v jednotlivých prostorech zaujímaných armádou. Kolem silničních uzlů, osad a zastavěných prostorů vyhledáváme a podle potřeby i zřizujeme objíždky. Silnici upravuje a udržuje ženíjní silniční mostní brigáda nadřazeného, nebo při nedostatku sil i ženíjní silniční prapory armád. Na úpravu a údržbu jedné osy o délce 120 km vyčleňujeme jeden prapor. Úprava osy silami praporu může trvat 10 až 12 hodin. Proto jej vysíláme alespoň s jednodenním předstihem. V krajním případě můžeme použít k úpravě cest i ženíjní opevňovací prapor, který však nemá ve své organizaci mostní prvky a nemůže přemosťovat ani úzké překážky. Když jej použijeme k úpravě, je vhodné podřídit jej veliteli ženíjního silničního pluku armády, který s využitím ženíjních silničních mostních praporů může tento nedostatek částečně odstranit.

K bezprostřední úpravě os si přesunující se vojska vyčleňují do čela pochodových proudů OZP, odtarasovací odřady a odtarasovací skupiny, jejich úkolem je odstraňovat poškozené cesty po leteckém napadení a zřizovat průchody v rozptylových minových polích zřizovaných k zmaření přesunu letectvem i dělostřelectvem nepřítele. Při přesunu armády po šesti pochodových osách se může vyskytnout 500 až 900 km úseků cest s prašným povrchem (asi 6 až 10 %). To vyžaduje organizovat na každé ose přesunu divize jeden OZP v síle

ženijní komunikační roty, který začleňujeme za průzkumné skupiny ve vzdálenosti 30 až 40 km od čela hlavních sil. Plukovní OZP začleňujeme za čelní pochodovou záštitu ve vzdálenosti 10 km od čela plukovního proudu.

Technická úprava musí odpovídat parametrům techniky, která se přesunuje. Obecné požadavky viz **tabulku**.

Druh	Charakter	Šířka (m)	Zatížitel- nost (t)	Rychlost (km.h ⁻¹)	Podélný sklon (%)	Poloměr oblouku R _{min} + rozšíření cesty (m)
cesty						
Plukovní	jednosměrná	3,5-4	50	15-20	10-12	30 + 2,25
Divizní	dvousměrná	7-8	50	20-25	7-8	40 + 1,75
Armádní	dvousměrná	8-12	50	25-30	7-8	40 + 1,75

Zabezpečení přepravy vojsk armády přes vodní překážky zahrnuje využití stálých mostů a při jejich zničení zřizování mostových přepravišť s využitím mostových souprav v průběhu přesunu armády. Mezi teritoriální opatření patří zřizování náhradních přepravišť [zpravidla ze starších typů mostových souprav], nebo stálá brodová přepraviště s upravenými sjezdy a výjezdy. Pro přesun armády po šesti osách přes vodní překážky, jakými jsou např. Váh, Morava, Labe, musíme zřídit 18 až 20 mostových přepravišť. K jejich náhradě nízkovodními mosty je třeba včas připravit 2400 až 3000 m prvků pro tyto mosty. Současně musíme mít 10 až 14 pontonových mostových souprav (PMS) s 10 až 14 pontonovými prapory. Snížení tohoto počtu můžeme dosáhnout manévrem soupravami (sejmutím plovoucích mostů a přesunutím na vzdálenější vodní překážku).

Vzhledem ke značnému nebezpečí vyřazení mostů letectvem a raketami nepříteli je nezbytné uskutečnit manévry mosty na záložní přepraviště zpravidla po každých 3 až 5 hodinách přepravy. To vyžaduje, abychom řešili úpravu cest k novým přepravištím a regulaci přesunu tak, aby nedocházelo k nahromadění vojsk u vodní překážky a k časovým ztrátám. Manévry na záložní přepraviště uskutečňujeme přesunem mostů jízdu po vodě a zabezpečujeme je prostředky PVO. Manévry na záložní přepraviště realizujeme jen se svolením velitele přesunované armády. Ten vytváří mezery v pochodové sestavě, které umožňují přerušit přepravu na nezbytnou dobu. Při ničení mostových přepravišť využíváme brodových a přívozových přepravišť, které v krajních případech zřizujeme i z prostředků přesunujících se armády. Úhradu vzniklých ztrát řešíme v nejbližším prostoru odpočinku nebo v prostoru soustředění armády. Z těchto důvodů je nezbytné vysunout do čela přesunujících se proudů divizí jejich přepravní prostředky, nebo je předsunout do míst soustředění přepravních prostředků k vodní překážce (3 až 4 km od řeky) a ponechat je v nich do skončení přesunu divize. K armádním osám je vhodné předsunout pontonový pluk k případnému zřízení armádních přepravišť. K přemostění úzkých vodních překážek k náhradě zničených mostů používáme mostů na automobilech (AM-50), nebo při dostatku času i krátkých nízkovodních mostů, které zřizují ženijní silniční mostní jednotky.

Ochranu osob a bojové techniky před soudobými prostředky ničení nepřítele dosahujeme rozptýlením vojsk, pečlivým maskováním přesunu a dodržováním maskovací kázně, budováním ochranných staveb pro všechny osoby a techniku jak ve výchozím prostoru, tak i v prostorech denního (nočního) odpočinku a v prostoru soustředění armády. Ženíjní budování těchto prostorů zahájíme v zásadě po jejich průzkumu rekognoskačními skupinami. K budování můžeme vyčleňovat ženíjní opevňovací útvary nebo i předsunuté opevňovací útvary a ženíjní jednotky pro budování míst velení armády. Největší rozsah prací je zpravidla až po zaujetí prostoru vojsky armády. Rozsah budování jednotlivých prostorů bude záviset na době pobytu vojsk v nich a na množství vyčleněných sil a prostředků. Před zahájením budování jednotlivých prostorů rozmístění útvarů je nezbytné prověřit přítomnost min a nástrah a zabezpečit jejich odstranění. Pro ochranu živé síly budujeme pohotovostní okopy pro všechny osoby, pro techniku okopy nebo kryty v počtu nejméně jedné třetiny a všechny okopy pro strážní službu a jednotky ochrany.

Místa velení divízi a armády ve výchozím prostoru k přesunu zpravidla rozmísťujeme v objektech předem k tomu účelu vybudovaných. V prostorech denních (nočního) odpočinku a v prostoru soustředění armády budujeme na velitelských stanovištích nakryté pohotovostní okopy pro osoby, úkryty lehkého typu (na divizních VS — dva až tři, na VS armády — čtyři až pět úkrytů). Při dostatku času a prostředků budujeme místa velení v plném rozsahu.

Prostor denního (nočního) odpočinku a soustředění msd (td) ženíjně budujeme zpravidla v objemu prací prvního pořadí [v časové relaci 5 až 6 hodin]. Při rozmístění divízi na ploše asi 400 km² je nezbytné upravit a udržovat 60 až 80 km cest.

Rozsah ženíjního zabezpečení přesunu armády na velké vzdálenosti — viz obr. za stranou 60.

Z rozsahu ženíjního zabezpečení přesunu vševojskové armády vyplývá, že k jeho plnění musíme využít všech sil a prostředků jak nadřazeného, tak i podle potřeby sil přesunující se armády. Z těchto důvodů je třeba přesně vymezit odpovědnost za splnění jednotlivých úkolů ženíjního zabezpečení. Je vhodné organizovat odbornou součinnost NŽV armády s veliteli ženíjních útvarů, popř. NŽS divízi, na níž zejména řešit činnost ženíjních útvarů při přípravě cest a při zabezpečování náhradních přepravišť přes vodní toky.